

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра туризму та готельно-рестраної справи

***КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА /
GRADUATION PAPER***

Методичні рекомендації

освітній ступінь	«магістр» / «master»
галузь знань	24 «Сфера обслуговування» / «Services»
спеціальність	242 «Туризм» / «Tourism»
освітня програма	Міжнародний туристичний бізнес / International Tourism Business

Розробники: Чорна Наталія, доктор історичних наук, професор;
Онищук Наталя, кандидат економічних наук, доцент.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи 27.08.2021, протокол № 21, методичної комісії факультету торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування 30.08.2021, протокол № 7.

Рецензент: Власенко Іван, доктор економічних наук, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Тимощук М.

Підп. до друку 07.09.2021. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 3,19.
Обл.-вид. арк. 2,94. Тираж 5. Зам. № 342.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота – це кваліфікаційне самостійне дослідження, яке виконує здобувач вищої освіти при завершенні навчання за освітньою програмою у ВТЕІ КНТЕУ; призначене для об'єктивного контролю ступеня сформованості компетентностей в обраній галузі професійної діяльності, які зазначені у стандарті вищої освіти відповідного освітнього ступеня.

Кваліфікаційна робота являє собою висвітлення стану вивчення проблеми (огляд та аналіз), детально обґрунтовану та належним чином оформлену пропозицію, що передбачає впровадження (за можливості) певних змін (нововведень) у діяльність об'єкту дослідження та висновки.

Написання кваліфікаційної роботи передбачає виконання здобувачами вищої освіти таких завдань:

- поглиблення, систематизацію та закріплення знань, набутих в процесі навчання;

- розвиток навичок та умінь здійснення інформаційно-аналітичної, проектно-дослідницької діяльності для вирішення прикладних проблем тематики дослідження;

- опанування теоретичними знаннями за темою кваліфікаційної роботи – на основі вивчення та систематизації сучасної спеціальної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів, проведення її критичного аналізу, узагальнення історичного та гносеологічного аналізу;

- розвиток умінь вести науковий пошук, узагальнювати різні пропозиції (точки зору, методичні підходи, концепції), чітко аргументувати власну точку зору з досліджуваної проблеми;

- набуття вміння адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, викладеного в спеціальній літературі, передового досвіду науковців та практиків до умов діяльності об'єкту дослідження;

- закріплення практичних навичок проведення досліджень, формування його методичного забезпечення – з урахуванням сутності поставленої проблеми та обмежень, що мають тісний зв'язок з діяльністю об'єкту дослідження;

- опанування навичками логічного, аргументованого та послідовного обґрунтування висловленої пропозиції стосовно проблеми, що вирішується, проведення планових і прогнозних розрахунків на базі сучасного методичного забезпечення, оцінювання ефективності висловленої пропозиції;

- оволодіння системним підходом, сучасною методологією, методичним інструментарієм та технологічними прийомами обґрунтування власних пропозицій, оцінки їх наслідків, впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність конкретного підприємства (організації, установи).

У методичному плані зміст кваліфікаційної роботи базується на компетентностях здобувачів вищої освіти, сформованих у процес теоретичного навчання, виконання ними науково-дослідної роботи, а також проходження виробничої (переддипломної) практики.

Кваліфікаційна робота свідчить про опанування магістром системи загальнонаукових, спеціальних та професійних теорій і методик дослідження, володіння відповідними компетентностями, необхідними для аналізу міжнародного туристичного ринку і діяльності суб'єктів індустрії туризму задля проектування туристичного продукту і вироблення практичних рекомендацій зі сталого розвитку туризму.

Виконання кваліфікаційної роботи покликане сформувати у здобувачів вищої освіти відповідні компетентності:

- інтегральна:

- ІК. Здатність ставити та успішно вирішувати на достатньому професійному рівні науково-дослідницькі та практичні завдання, узагальнювати практику туризму і рекреації, прогнозувати напрями їх розвитку, розв'язувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму та рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи.

- загальні:

ЗК 1. Діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, пріоритетів національного розвитку.

ЗК 2. Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності.

ЗК 3. Уміння працювати в міжнародному та вітчизняному професійному середовищі.

ЗК 4. Вільне володіння та здатність спілкуватися діловою англійською та іншою (шими) іноземною (ними) мовою (мовами) в професійній діяльності.

ЗК 5. Уміння спілкуватися з експертами інших сфер діяльності по актуальних проблемах розвитку туризму і рекреації.

ЗК 6. Уміння розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 8. Здатність до time-менеджменту;

- фахові:

ФК 1. Здатність визначати основні наукові поняття та категорії методології туризму та рекреації (туризмології) і застосовувати їх у професійній діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері туризму та рекреації.

ФК 3. Здатність аналізувати геопросторову організацію туристичного процесу і проектувати її розвиток на засадах сталості.

ФК 4. Розуміння завдань національної та регіональної туристичної політики та механізмів регулювання туристичної діяльності.

ФК 7. Здатність розробляти та сприяти упровадженню регіональних програм розвитку сталого туризму.

ФК 9. Розуміння механізмів взаємодії суб'єктів світового та національного туристичного ринків і положень соціально відповідального бізнесу в туризмі та рекреації.

ФК 11. Здатність до управління інформацією.

ФК 13. Здатність до визначення стратегічних завдань у розвитку туристичного бізнесу.

ФК 14. Здатність до соціальної та академічної мобільності в сфері туристичної діяльності.

ФК 15. Здатність формувати стратегічні напрямки управління розвитком туристичних дестинацій, туристичних регіонів.

ФК 16. Здатність застосовувати інноваційні методи просування туристичного продукту (дестинації) на міжнародний ринок.

ФК 18. Здатність розуміти процеси інтеграції національного туризму у світовий туристичний простір.

Виконання здобувачами вищої освіти кваліфікаційної роботи забезпечить досягнення ними відповідних програмних результатів навчання:

РН 1) Знання передових концепцій, методів науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей туризму та рекреації.

РН 3) Здатність використовувати інформаційно-інноваційні методи і технології в сфері туризму.

РН 4) Знання закономірностей, принципів та механізмів функціонування туристичного ринку.

РН 5) Здатність оцінювати кон'юнктуру туристичного ринку, інтерпретувати результати дослідження та прогнозувати напрями розвитку суб'єкта підприємницької діяльності в сфері рекреації і туризму.

РН 7) Здатність розробляти та реалізовувати проекти в сфері рекреації, туризму, гостинності.

РН 8) Вільно володіти державною мовою і використовувати її в професійній діяльності.

РН 9) Практикувати використання іноземних (ної) мов (мови) у професійній діяльності.

РН 12) Демонструвати соціальну відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень.

РН 15) Демонструвати здатність саморозвиватися та самовдосконалюватися упродовж життя.

РН 16) Ініціювати інноваційні комплексні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.

Основні наукові результати кваліфікаційної роботи обов'язково повинні бути опубліковані у Віснику студентського наукового товариства «ВАТРА» та інших виданнях ВТЕІ КНТЕУ у кількості дві статті, що відображається у календарному графіку підготовки кваліфікаційних робіт.

Закріплення теми кваліфікаційної роботи, призначення наукового керівника і консультантів (у разі потреби) затверджується наказом директора за поданням декана та завідувача кафедри з урахуванням графіка освітнього процесу.

Науковим керівником кваліфікаційної роботи призначається науково-педагогічний працівник кафедри, який має науковий ступінь доктора або кандидата наук, і проводить наукові дослідження за відповідним напрямом. У разі, якщо науково-педагогічний працівник кафедри не має наукового ступеня або науковий ступінь не відповідає напряму дослідження, дозвіл на керівництво надається вченою радою ВТЕІ КНТЕУ та призначається науковий консультант за відповідною темою.

До основних обов'язків наукового керівника кваліфікаційної роботи відносяться:

- допомога здобувачеві вищої освіти в остаточному формулюванні теми дослідження, формування структури роботи та плану;
- надання консультацій щодо вивчення окремих літературних джерел, збору та обробки інформаційних матеріалів діяльності підприємства – об'єкта написання кваліфікаційної роботи, методичних аспектів використання окремих аналітичних, прогнозних, експертних розрахунків, застосування окремих методичних прийомів дослідження тощо;
- забезпечення дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти;
- консультування щодо змісту кваліфікаційної роботи, відповідності підготовлених матеріалів вимогам, що висуваються до неї;
- контроль за виконанням окремих етапів роботи, оформлення поетапних результатів дослідження;
- підготовка здобувачів вищої освіти до проведення захисту кваліфікаційної роботи;
- складання відгуку про відповідність кваліфікаційної роботи вимогам та оцінювання можливості її допуску до захисту.

За дані, викладені у кваліфікаційній роботі, порядок використання фактичного матеріалу під час її виконання, обґрунтованість й достовірність висновків, положень відповідає здобувач вищої освіти і науковий керівник. Не допускається запозичення (плагіат) матеріалу без посилання у кваліфікаційній роботі на автора та джерело інформації.

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою. Написання кваліфікаційної роботи іншою, ніж державна, мовою можливе за поданням факультету та погодженням директора.

Внесення змін та уточнень до тем/об'єктів кваліфікаційної роботи можливе як виняток не пізніше першого тижня від початку проходження здобувачами вищої освіти виробничої (переддипломної) практики. Зміни здійснюються за наказом директора, проєкт якого вносить декан факультету на підставі службової записки завідувача кафедри за обґрунтованою заявою здобувача вищої освіти, погодженою з науковим керівником та гарантом освітньої програми.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до календарного графіку підготовки кваліфікаційних робіт, що складається випусковою кафедрою, затверджується завідувачем кафедри, деканом та розміщується на інформаційних ресурсах кафедри. У період написання кваліфікаційних робіт питання щодо стану їх підготовки здобувачами вищої освіти та дотримання ними календарного графіку підготовки кваліфікаційних робіт систематично заслуховуються на засіданнях випускових кафедр (із відображенням у відповідних протоколах).

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Вибір теми та складання плану

Тематика й науковий рівень кваліфікаційної роботи повинні відповідати освітній програмі підготовки здобувачів вищої освіти.

Теми кваліфікаційних робіт формуються відповідно до напрямів науково-дослідної тематики випускової кафедри, запитів роботодавців, сучасних досягнень у відповідній предметній галузі або суміжних сферах науки й техніки.

Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт розробляється випусковою кафедрою згідно з вимогами освітньої програми із зазначеної спеціалізації та відповідно до затверджених програм дисциплін, опанованих здобувачами вищої освіти, і відображає актуальну проблематику. Тематика щорічно переглядається, затверджується на засіданні кафедри, розміщується на інформаційних ресурсах кафедри.

Тему кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти обирає із запропонованих кафедрою, погоджує її з науковим керівником та (за необхідності) з консультантом. Якщо здобувач вищої освіти не мав змоги у визначені графіком навчального процесу строки обрати тему кваліфікаційної роботи, це робить науковий керівник та гарант освітньої програми.

За погодженням із науковим керівником, здобувач вищої освіти може запропонувати самостійно сформульовану тему дослідження. При цьому він обґрунтовує доцільність її розроблення через ознайомлення з аналітичними оглядами і статтями у спеціалізованих наукових виданнях, враховує свої наукові та професійні інтереси, що були проявлені під час написання курсових робіт, підготовки статей та конкурсних наукових робіт, у виступах на студентських наукових конференціях.

Кваліфікаційна робота може виконуватися за тематикою, яку замовляють державні установи, підприємства та організації, що уклали з ВТЕІ КНТЕУ договори про навчання (підготовку) або мають з інститутом договори / меморандуми про співпрацю.

Кваліфікаційна робота може носити теоретичний характер. При цьому вона повинна містити фундаментальні дослідження, мати наукову новизну, теоретичну цінність та практичну значущість.

Виконання кваліфікаційної роботи на абстрактну тему, без використання й аналізу матеріалів, що характеризують діяльність об'єкта дослідження, не допускається. Якщо немає пропозицій здобувача вищої освіти щодо об'єкта дослідження, випускова кафедра призначає підприємство, з яким ВТЕІ КНТЕУ має відповідний договір / меморандум про співпрацю.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та не містити неоднозначного тлумачення. У темі зазначається об'єкт, який досліджується, або підприємство, організація тощо, за матеріалами якого виконується робота.

Після остаточного узгодження теми кваліфікаційної роботи з науковим керівником, здобувач вищої освіти подає заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій зазначає назву теми і повну назву об'єкта дослідження (зразок заяви наведено у додатку А).

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів, спеціальної вітчизняної і зарубіжної наукової літератури, передового досвіду з обраної проблеми (бажано використовувати літературу за останні 3-5 років, винятки допустимі для базових видань з опрацьованої тематики), результатів власних досліджень з метою вирішення визначених професійних завдань, а також містить результати теоретичних, експериментальних досліджень.

Після опрацювання джерел здобувач вищої освіти складає план, який узгоджується з науковим керівником, гарантом освітньої програми, консультантом, завідувачем випускової кафедри. Розгорнутий план зазначається у Завданні на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (далі – Завдання), який, за погодженням наукового керівника, може корегуватися, про що робляться відповідні записи у затвердженому варіанті (Додаток Б).

Якщо відбуваються зміни / уточнення до теми / об'єктів кваліфікаційних робіт, – відповідно змінюється Завдання.

Важливим є дотримання основних вимог щодо рівня підготовки кваліфікаційної роботи, її змісту, структури, форми викладення матеріалу, а також оформлення.

Індивідуальні завдання на кваліфікаційну роботу здобувач вищої освіти визначає разом з науковим керівником після затвердження теми, до початку проходження виробничої (переддипломної) практики та фіксує їх у щоденнику практики, де зазначається календарний план виконання кожної складової та завдання наукового дослідження за проблемами реального підприємства або установи / організації, галузі економіки / знань тощо.

Для отримання оцінки з виробничої (переддипломної) практики здобувач вищої освіти повинен, окрім відгуку та оцінки керівника від бази практики про роботу здобувача вищої освіти під час її проходження, отримати також оцінку наукового керівника, який визначає ступінь виконання поставлених індивідуальних завдань.

2.2. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота складається з титульної сторінки (дод. В), змісту (дод. Е), вступу, основної частини (три розділи), висновків та пропозицій, списку використаних джерел (дод. Д), додатків.

У *вступі* розкривається суть та стан проблеми, актуальність теми, обґрунтовується необхідність її дослідження, вихідні дані для розроблення теми, гіпотеза, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, інформаційна база, елементи наукової новизни та практична цінність отриманих результатів. Коротко зазначаються прізвища вчених (як вітчизняних, так і зарубіжних) і практиків, які розробляли проблему, що розглядається; зазначається відмінність отриманих результатів від існуючих у вітчизняній та зарубіжній теорії і практиці.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими рішеннями наукового завдання обґрунтовують актуальність та доцільність наступної роботи для розвитку відповідної галузі науки. Висвітлення актуальності повинно якомога точніше показувати сутність теми дослідження.

Гіпотеза дослідження – припущення щодо можливості розв'язання конкретних теоретичних та/або практичних проблем.

Мета та завдання дослідження. Слід чітко формулювати мету роботи, лаконічно викладати завдання, які необхідно виконати для її досягнення.

Мета визначає наскрізну ідею роботи, до якої так чи інакше повертається автор у процесі виконання дослідження.

Наприклад, ...Метою кваліфікаційної роботи є розробка пропозицій щодо перспектив розвитку туристичної дестинації...

Завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, обумовлюють етапи дослідження. Для кожного розділу варто сформулювати по 2-3 завдання, які визначатимуть основний зміст підрозділів.

Визначальну роль у кваліфікаційній роботі відіграє визначення об'єкту та предмету наукового дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують проблемну ситуацію й обрані для вивчення. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є туристична система, під якою розуміється або туристичний регіон, або сукупність туристичних підприємств (не менше 3-х підприємств).

Наприклад, ...Об'єктом дослідження є процес розвитку туристичної дестинації ... з урахуванням інтересів та особливостей функціонування міжнародного ринку туристичних послуг...

Предмет дослідження – це деталізація функцій управління процесом або явищем, що міститься в межах об'єкта.

Предмет дослідження виражає найбільш значущі аспекти, властивості, особливості, які підлягають безпосередньому вивченню. Будь-який об'єкт наукового дослідження містить у собі велику, майже нескінченну кількість предметів дослідження. Завдання здобувача полягає в тому, щоб виділити такий предмет наукового дослідження, який був би недостатньо вивчений, відображав суть проблеми і був доступним аналізу.

Наприклад, ...Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку туристичної дестинації ...

Предмет дослідження тісно пов'язаний з метою кваліфікаційної роботи. Формулювання предмета наукового дослідження органічно пов'язане з аналізом джерельної бази, станом наукових досліджень предмета. При цьому аналіз наукової літератури за тематикою є способом обґрунтування предмета наукового дослідження.

Теоретичну основу кваліфікаційної роботи мають становити наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених (підручники, навчальні посібники, монографії, статті у наукових періодичних виданнях тощо). Здобувачі вищої освіти повинні творчо підходити до вирішення поставлених в роботі завдань і використовувати наукову літературу з висвітленням останніх досягнень науки і періодичних та інтернет-видань.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані, а також інші матеріали, які є достовірними та актуальними.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи є комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: порівняння, узагальнення, аналізу і синтезу, системно-структурного та порівняльного аналізу, економічного моделювання, комплексного і системного підходів, структурно-логічного моделювання, статистичні методи, розрахунково-аналітичні методи, методи кількісного та якісного аналізу, прогнозування тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. Подається коротка анотація нових наукових положень (рішень), запропонованих особисто здобувачем вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів. Наводять відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання. Коротко характеризують основні теоретичні чи прикладні результати роботи (методичні рекомендації з окремих напрямів діяльності об'єкта дослідження або аспекту предмета дослідження, моделі, доповнення до чинного законодавства та інше), визначають можливу галузь їх упровадження та їх вплив на проблему, яку при цьому вирішують.

Наприклад, ...Запропонована автором Цільова програма розвитку туристичної дестинації ... може бути використана органами місцевого самоврядування для розширення та удосконалення міжнародного співробітництва в галузі туризму...

Апробація результатів роботи і публікації. Наводиться інформація про апробацію результатів дослідження (наукові та науково-практичні конференції, семінари, у яких брав участь здобувач вищої освіти, публікацій у наукових періодичних виданнях, збірниках наукових праць, матеріалів чи тез конференцій, семінарів та ін.).

Наприклад, ...За темою дослідження автором опубліковано дві наукові статті у ....

Структура роботи. Зазначаються всі складові кваліфікаційної роботи.

Перший розділ – теоретичний, містить теоретичне обґрунтування ролі і місця досліджуваних явищ та процесів у діяльності суб'єктів туристичної сфери, або у функціонуванні певних туристичних дестинацій. Теоретичний розділ кваліфікаційної роботи повинен складатися з 3-4-х підрозділів і включати такі логічні частини:

- аналіз та узагальнення теоретичних засад відповідно до предмета та об'єкта дослідження, виділення окремих аспектів, які, з точки зору автора, потребують подальших розробок та удосконалення;

- огляд нормативно-правових документів, які регулюють відносини між суб'єктами визначеної сфери діяльності, з посиланням на національні та міжнародні джерела права;

- історичні передумови розвитку досліджуваного явища, процесу, типу діяльності, їх вплив на теперішній стан об'єкта;

- світовий досвід управління туристичною галуззю на прикладі декількох іноземних країн, переваги та недоліки обраних моделей, можливість їх застосування в Україні;

- характеристика національного ринку туристичних послуг у контексті теми дослідження, переваги та недоліки системи відносин, яка на сьогодні склалася між споживачами та виробниками туристичного продукту, органами державної та місцевої влади, представниками підприємницьких кіл та громадськими організаціями, структура каналів розподілу.

Наведена послідовність є рекомендованою; здобувач вищої освіти може довільно змінювати порядок логічних частин та їх поєднання у підрозділи, якщо це вимагає специфіка дослідження.

Обов'язковим для кваліфікаційної роботи є розкриття підходів різних авторів щодо розв'язання проблеми дослідження, висвітлення спільного та відмінного у їх поглядах, а також обґрунтування власних поглядів на проблему.

Отже, у першому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовують теоретичні основи обраної проблеми та здійснюють її аналіз, наводять огляд наукової літератури, нових розробок, іншої інформації, пов'язаної з темою.

В огляді літератури здобувач вищої освіти окреслює основні етапи розвитку наукової та практичної думки згідно зі своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити свій внесок у розв'язанні проблеми.

Теоретичний розділ розробляється на засадах вивчення спеціальної наукової літератури за тематикою, нормативно-законодавчої документації та офіційної статистичної інформації. Після викладення матеріалу, що запозичений у інших авторів, необхідно давати посилання на джерело, вказуючи у квадратних дужках номер джерела зі списку, наведеного в кінці кваліфікаційної роботи, та номер сторінки, звідки матеріал запозичено. Текст розділу необхідно ілюструвати графічними матеріалами (таблиці, рисунки), які також повинні мати посилання на джерела, або позначку про те, що рисунок чи таблицю складено автором за певними джерелами.

Результатом виконання теоретичного розділу має бути повна теоретико-методологічна концепція предмета дослідження, модель пошуку механізмів розв'язання проблеми, поставленої у кваліфікаційній роботі. Ця модель повинна мати наскрізний характер, тобто щоб її алгоритм можна було використовувати для аналізу відповідної інформації в аналітичному розділі та обґрунтуванні рекомендацій, пропозицій і висновків у проектному розділі. Це дозволить логічно ув'язати та концептуально структурувати всі частини кваліфікаційної роботи.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи полемічності, ствердженої власної позиції щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 25-30% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Другий розділ – дослідно-аналітичний, який забезпечує логічну послідовність дослідження, має поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій.

Зміст дослідно-аналітичного розділу визначається темою кваліфікаційної роботи.

Для виконання другого розділу кваліфікаційної роботи, об'єктом дослідження якої обрано міжнародний туристичний оператор, туристичний регіон, дестинацію, область, кластер, джерелом інформації є планові і фактичні показники господарської діяльності міжнародного туристичного оператора, статистична звітність туристичних підприємств України / зарубіжних країн, результати спостережень, опитувань та інших методів збирання первинної інформації, які використовує здобувач вищої освіти під час виробничої (переддипломної) практики на підприємствах туристичної галузі.

Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

Центральним завданням даного розділу є не тільки оцінка економічних показників діяльності регіону, дестинації, області, кластеру, досліджуваних міжнародних туристичних операторів, але й установлення тенденцій стосовно предмету дослідження, що дозволить сформулювати висновки й обґрунтувати рекомендації для практичного застосування результатів.

Дослідно-аналітичний розділ повинен складатися з трьох підрозділів і включати такі логічні частини:

- оцінка туристичних можливостей регіону: природні умови і ресурси, сучасний стан економічного розвитку, соціальна стабільність та безпека, транспортна доступність, кількість іноземних (виїзних) відвідувачів, кількість іноземних (виїзних) туристів, кількість внутрішніх туристів, кількість суб'єктів галузі туризму, обсяг послуг, наданих підприємствами сфери туризму.

- аналіз конкурентного статусу підприємства та визначення його основних конкурентів: загальногосподарська та фінансова характеристика туристичного підприємства (база практики), оцінка основних та додаткових послуг, проведення SWOT-аналізу, для більш глибокого вивчення внутрішнього середовища використовують SNW-аналіз, визначення ключових факторів успіху та побудова бальної оцінки позицій підприємства:

- характеристика лідерів туристичної галузі та оцінка їх вплив на ринок туристичних послуг регіону, визначення особливостей предмету дослідження на досліджуваних підприємствах.

Для виконання даного розділу необхідно проаналізувати діяльність міжнародних туристичних операторів. Дослідно-аналітична обробка матеріалів повинна супроводжуватись складанням таблиць, графіків, діаграм, рисунків з поясненнями до них. Аналіз тенденції зміни одного показника слід висвітлювати не у формі таблиці, а формі графіка. В останньому бажано розміщувати не тільки абсолютні значення, а й темпи щорічного росту.

Аналіз діяльності об'єкту дослідження повинен завершуватися виявленням резервів підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Він повинен також стати вихідним етапом в обґрунтуванні планів розвитку діяльності досліджуваних підприємств.

Обсяг другого розділу - у межах 25-30 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

В залежності від тематики кваліфікаційної роботи об'єктом дослідження в рамках другого розділу може бути:

1) господарська діяльність міжнародних та національних туристичних підприємств певного рівня (країни, регіону, міста, району);

2) ресурсний потенціал території (країни, регіону, міста, дестинації);

3) конкурентоспроможність підприємств туристичної сфери;

4) маркетингові аспекти діяльності підприємств (стратегія розвитку, система просування, в т.ч. стимулювання збуту, паблік рілейшенз, рекламна діяльність, бренд, імідж, в т.ч. фірмовий стиль туристичного (готельних, рекреаційних підприємств) певного територіального утворення (країни, регіону, міста, району);

5) організаційно-економічні аспекти управління (управління якістю, витратами, економічні, логістичні методи управління, антикризове управління, управління ризиками, франчайзингові форми управління).

1. Господарська діяльність міжнародних та національних туристичних підприємств досліджується в тому випадку, коли необхідно обґрунтувати:

– розвиток нових видів туризму, нових туристичних послуг (турпродуктів), нових туристичних напрямів тощо;

– розробку туристичних, екскурсійних маршрутів;

– розробку додаткових послуг в туристичних підприємствах;

– необхідність вдосконалення асортименту послуг туристичних підприємств;

– диверсифікацію діяльності туристичного підприємства.

Аналіз господарської діяльності туристичного підприємства включає наступні підпункти:

1. Характеристика підприємства.

У даному розділі необхідно вказати наступні дані:

1) повне найменування підприємства, рік створення, форму власності, юридичну адресу;

2) період функціонування протягом року;

3) переважаючий контингент відвідувачів і функціональне призначення;

4) ціни на послуги за звітний рік;

5) характеристика партнерів, з якими співпрацює підприємство (для туристичних агентів – характеристика туристських операторів – партнерів, для туристських операторів – характеристика туристичних операторів та агентів – партнерів, страхових агентств, авіакомпаній та ін.);

б) характеристика спеціалізації (внутрішній, в'їзний, виїзний туризм з вказівкою країн, до яких організуються тури).

2. Аналіз обсягу реалізованих послуг.

Основною метою цього підрозділу є визначення динаміки обсягу реалізованих послуг, зміни його структури, як основи для необхідності здійснення змін (за темою кваліфікаційної роботи. Отже, в процесі аналізу необхідно дослідити наступні показники діяльності підприємства:

1) проаналізувати показники виробничої програми підприємства у вартісному й натуральному вираженні, її структуру за аналізований період;

2) за допомогою методу рядів динаміки визначити основні тенденції зміни показників виробничої програми;

3) побудувати графіки зміни основних показників виробничої програми;

4) за допомогою факторного аналізу визначити структуру впливу факторів на зміну показників виробничої програми (виконати факторний аналіз методом ланцюгових підстановок або будь-яким іншим методом);

5) проаналізувати структуру клієнтського потоку за географічною ознакою (по країнах, з яких вони прибули або в які виїжджали), за метою відвідування, за віком та іншими ознаками, які логічно доповнюватимуть аналіз за темою кваліфікаційної роботи;

6) проаналізувати середню тривалість перебування клієнтів в засобах розміщення або туриста у подорожі;

7) з метою обґрунтування необхідності організації нових послуг (напрямів туризму) аналіз доцільно доповнити дослідженням динаміки розвитку регіонального (державного, світового) ринку туристських (готельних, курортних) послуг або дослідженням обсягу надання аналогічних послуг серед інших підприємств туристського (готельного, курортного) сервісу;

9) проаналізувати планові та фактичні показники виконання виробничої програми підприємства;

10) проаналізувати вплив фактора сезонності в роботі туристських (готельних, курортних) підприємств.

3. Аналіз доходів.

У даному підрозділі необхідно:

1) проаналізувати склад і структуру доходів туристських (готельних, курортних) підприємств;

2) застосувати метод рядів динаміки для вивчення тенденцій зміни доходів від надання основних або додаткових послуг (в залежності від теми випускного кваліфікаційної роботи);

3) графічно відобразити динаміку або структуру доходів підприємства;

4) визначити структуру впливу факторів на зміну величини доходів підприємства (виконати факторний аналіз методом числення абсолютних різниць або будь-яким іншим методом);

5) проаналізувати динаміку середнього тарифу на розміщення або на додаткові послуги (за необхідності, якщо аналіз додаткових послуг допомагає розкрити тематику кваліфікаційної роботи);

б) особливу увагу слід приділити аналізу співвідношення зміни обсягу наданих послуг за видами та відповідних доходів з метою виявлення диспропорцій, які необхідно усунути (в рамках третього розділу).

4. Аналіз собівартості послуг .

У даному підрозділі необхідно:

1) проаналізувати склад і структуру витрат підприємства (групування за економічними елементами, за статтями калькуляції, за місцем виникнення витрат);

2) графічно відобразити структуру витрат підприємства в звітному році;

3) за допомогою методу рядів динаміки визначити основні тенденції зміни собівартості послуг підприємства (за видами);

4) визначити структуру впливу факторів на зміну собівартості наданих послуг (провести факторний аналіз індексним або будь-яким іншим методом);

5) проаналізувати тенденції зміни середньої собівартості на основні (додаткові) послуги.

5. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

У цьому підрозділі необхідно:

1) на підставі вищезазначених показників (доходів, витрат) скласти та проаналізувати звіт про фінансові результати діяльності підприємств;

2) проаналізувати тенденцію зміни основних фінансових результатів діяльності підприємства (валового прибутку, результату від операційної діяльності, чистого прибутку);

3) застосувати до вищезазначених показників метод рядів динаміки і графічний метод;

4) розрахувати показники ефективності діяльності підприємства (загальну рентабельність витрат, рентабельність витрат основної діяльності, чисту рентабельність витрат) як по підприємствам в цілому, так і по кожному виду здійснюваної діяльності (або окремим послугам, туристським напрямом, туристським продуктам та ін.)

Робота обов'язково повинна містити текстове пояснення розрахованих показників. При побудові графіків обов'язково необхідно підписувати осі, проставляти значення аналізованих показників (підписи даних), указувати назву рисунків.

2. Ресурсний потенціал території (країни, регіону, міста, дестинації) досліджується в тому випадку, коли необхідно обґрунтувати:

– розвиток окремих видів туризму на певній території (країни, регіону, міста, дестинації);

– розвиток рекреації, відпочинку, екскурсійної діяльності на певній території (країни, регіону, міста, дестинації);

– розробку програми перебування туристів на певній території (країни, регіону, міста, дестинації);

– розробку концепції розвитку туризму на певній території (країни, регіону, міста, дестинації);

- доцільність використання окремих історико-культурних пам'яток як об'єкти туризму на певній території (країни, регіону, міста, дестинації);
- доцільність використання туристично-рекреаційного, історико-культурного, природного та інших видів потенціалу в туристських цілях;
- необхідність створення і засади функціонування туристських інформаційних центрів;
- шляхи залучення туристів до окремих територій (країни, регіону, міста, дестинації);
- розробку стратегії розвитку туризму на певній території (країни, регіону, міста, дестинації).

Дослідження ресурсного потенціалу певної території (країни, регіону, міста, дестинації) не передбачає аналіз діяльності окремого підприємства сфери туризму і включає наступні підпункти:

1. Аналіз розвитку ринку туристичних послуг певної території (країни, регіону, міста, дестинації).

У даному підрозділі мають бути проаналізовані наступні питання:

- динаміка туристичних потоків (в'їзних, виїзних, внутрішніх);
- структура в'їзного, виїзного та внутрішнього туристичного потоку за країнами походження;
- структура в'їзного, виїзного та внутрішнього туристичного потоку за метою відвідування;
- динаміка валютних надходжень від туристичної діяльності в рамках країни, регіону, міста, дестинації з обов'язковим порівнянням з іншими аналогічними країнами, регіонами, містами, дестинаціями;
- показники зайнятості у сфері туризму;
- показники середньої заробітної плати у сфері туризму з обов'язковим порівнянням з іншими аналогічними країнами, регіонами, містами, дестинаціями; обсяг залучення інвестицій в розвиток сфери туризму країни, регіону, міста, дестинації.

2. Аналіз розвитку туристичної інфраструктури певної території (країни, регіону, міста, дестинації).

У даному підрозділі необхідно проаналізувати наступні питання:

- динаміку кількості засобів розміщення та їх структуру;
- динаміку одноразової місткості засобів розміщення та їх структуру;
- динаміку середньої вартості розміщення на підприємствах готельного типу;
- мережу підприємств ресторанного господарства);
- динаміку кількості, структури та одноразової місткості рекреаційних підприємств, у т.ч. санаторно-курортних підприємств, баз відпочинку, дитячих таборів, інших закладів рекреаційного призначення;
- динаміку кількості обслугованих рекреантів в рекреаційних підприємствах, у т.ч. санаторно-курортних підприємствах, базах відпочинку, дитячих таборах, інших закладах рекреаційного призначення;

– динаміку розвитку та структуру інших інфраструктурних підрозділів сфери туризму (транспорт, у т.ч. обсяги пасажирських перевезень, зв'язок, побутове обслуговування, сфера культури (музеї, театри, концертні зали, кінотеатри та ін.)).

3. Економічні аспекти розвитку туризму певної території (країни, регіону, міста, дестинації).

У даному підрозділі необхідно проаналізувати наступні питання:

– динаміку доходів туристичних, готельних, рекреаційних, у т.ч. санаторно-курортних підприємств території (регіону, міста, дестинації);

– динаміку загальної собівартості послуг туристичних, готельних, рекреаційних, у т.ч. санаторно-курортних підприємств певної території (країни, регіону, міста, дестинації);

– динаміку фінансових результатів діяльності (валового, чистого прибутку (збитку), результату від операційної діяльності) туристичних, готельних, рекреаційних, у т.ч. санаторно-курортних підприємств певної території (країни, регіону, міста, дестинації);

– динаміку рентабельності витрат (основної діяльності, загальну, чисту), рентабельності продажів туристичних, готельних, рекреаційних, у т.ч. санаторно-курортних підприємств певної території (країни, регіону, міста, дестинації);

– динаміку податкових надходжень від туристичної, готельної, рекреаційної, у т.ч. санаторно-курортної діяльності підприємств певної території (країни, регіону, міста, дестинації);

– динаміку заборгованості по розрахунках з бюджетом туристичних, підприємств певної території (країни, регіону, міста, дестинації);

– інші економічні аспекти здійснення туристичної, діяльності підприємств певної території (країни, регіону, міста, дестинації).

3. Аналіз ресурсного потенціалу певної території (країни, регіону, міста, дестинації).

У даному підрозділі необхідно проаналізувати наступні питання:

– динаміку та структуру природно-ресурсного потенціалу певної території (країни, регіону, міста, дестинації): мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних, природно-рекреаційних та ін.;

– динаміку кількості та сучасний стан, проблеми та перспективи використання пам'яток історії та культури;

– дослідити традиції (фольклор, народні промисли, інші специфічні традиції регіону) визнані додатковим критерієм туристичної атракційності.

Під час написання цього підрозділу здобувачам вищої освіти слід зробити акцент на розширеному дослідженні саме тієї складової потенціалу певної території (країни, регіону, міста, дестинації), яка сформульована у темі кваліфікаційної роботи.

3. Конкурентоспроможність підприємств туристської галузі досліджується у тому випадку, коли необхідно обґрунтувати:

- формування конкурентних переваг підприємств;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- конкурентну стратегію розвитку підприємства.

Аналіз конкурентоспроможності підприємства включає наступні підпункти:

1. Характеристика підприємства.

Характеристика підприємства складається таким самим чином, як і при аналізі господарської діяльності підприємства (див. п. 1).

2. Аналіз обсягу реалізованих послуг.

Аналіз обсягу реалізованих послуг, який є індикатором конкурентоспроможності досліджуваного підприємства, здійснюється так само, як і аналіз господарської діяльності підприємства (див. п. 1), однак цей підрозділ має бути більш стислим. З нього можна виключити аналіз клієнтського потоку за метою відвідування, за географічною ознакою, середню тривалість перебування та інші економічні аспекти реалізації послуг, якщо вони безпосередньо не розглядаються як конкурентна перевага (або слабкий бік) аналізованого підприємства.

3. Аналіз ефективності діяльності підприємства.

Ефективність діяльності разом з обсягом реалізованих послуг можна розглядати як індикатор конкурентоспроможності підприємств. Аналіз ефективності діяльності підприємств здійснюється так само, як і аналіз господарської діяльності підприємства (див. п. 1), зокрема, п. 5 «Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства». Однак для цілей аналізу конкурентоспроможності підприємства не обов'язково формувати фінансові результати діяльності (за формою № 2 «Звіт з фінансових результатів діяльності підприємства»), достатньо проаналізувати отриманий фінансовий результат за допомогою методу рядів динаміки і розрахувати показники ефективності діяльності підприємства (за видами рентабельності витрат). На аналізі останніх слід зупинитися більш детально. Особливу увагу слід приділити співвідношенню динаміки обсягу наданих послуг та чистого прибутку. Якщо виявлені тенденції є непропорційними, це опосередковано може свідчити про зміну конкурентного становища підприємства (його поліпшення або погіршення).

4. Аналіз конкурентоспроможності підприємства.

Оцінка конкурентоспроможності підприємства проводиться по визначеним взаємопов'язаним етапам. Структурно цей процес наведений у вигляді типової схеми оцінки конкурентоспроможності на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 - Типова схема оцінки конкурентоспроможності підприємства

Після дослідження конкурентоспроможності підприємства згідно зазначених етапів, слід перейти до застосування методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Найбільш відомі з них можна умовно розділити на дві групи: якісні та кількісні. Класифікація методів конкурентоспроможності підприємств схематично представлена на рис. 2.2.

У процесі дослідження конкурентоспроможності підприємства здобувачам вищої освіти слід застосувати декілька методів оцінки для забезпечення комплексного підходу в дослідженні.

1. Маркетингові аспекти діяльності підприємства досліджуються в тому випадку, коли необхідно обґрунтувати:

- стратегію розвитку підприємств на певній території (країні, регіоні, місті, дестинації);
- підходи до вдосконалення системи просування послуг підприємств сфери туризму;

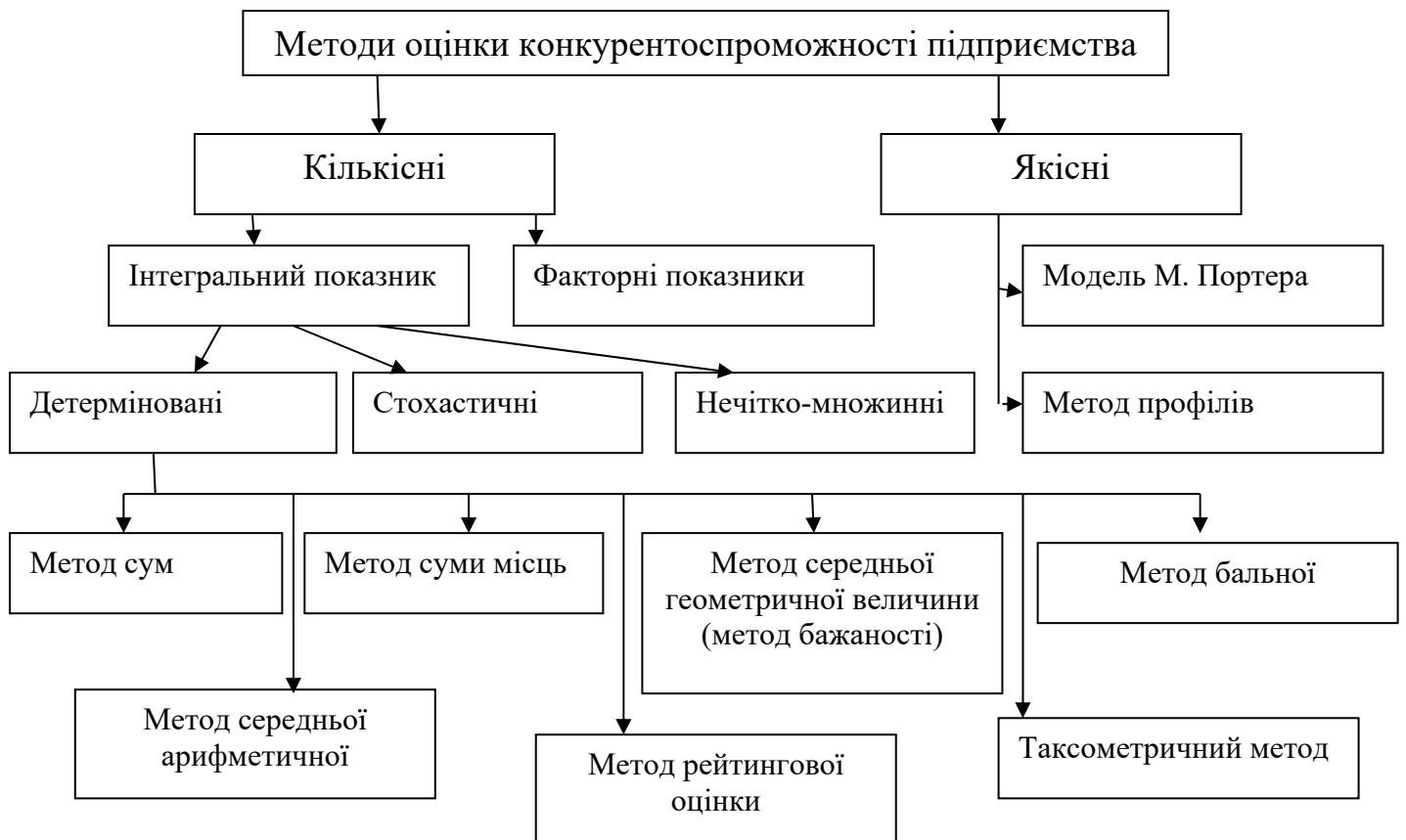

Рисунок 2.2 - Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства

- підходи до вдосконалення системи стимулювання збуту, паблік рілейшнз;
- підходи до вдосконалення рекламної діяльності, в т.ч. системи розробки медіа-плану туристських підприємств на певній території;
- необхідність поліпшення бренду (іміджу) туристського регіону (дестинації) або країни в цілому.

Аналіз маркетингових аспектів діяльності підприємства включає наступні підpunkти:

1. Характеристика підприємства.

Характеристика підприємства складається так само, як і при аналізі господарської діяльності підприємства.

2. При аналізі стратегії підприємств певного регіону слід розглянути відповідний стратегічний набір (за кожним окремим елементом) та його відповідність реальним умовам господарювання. У разі виявлення відхилень – слід уточнити позиції, по яких необхідно скоригувати існуючий стратегічний набір.

Наступним кроком є вивчення життєвого циклу підприємства. Для цього додатково слід проаналізувати обсяг реалізації послуг, як при аналізі господарської діяльності підприємства, так і аналізу фінансових результатів його діяльності. Це дасть змогу дослідити показники ефективності діяльності підприємства в динаміці, що, в свою чергу, свідчитиме про відношення до тієї чи іншої фази життєвого циклу.

Наступним кроком є аналіз головних загальних стратегічних альтернатив, які були обрані підприємством у минулому. Відповідно, слід внести корективи з урахуванням виявлених «вузьких місць».

При аналізі *системи просування* послуг підприємства сфери туризму слід докладно проаналізувати систему просування за основними маркетинговими елементами (реклама, зв'язки з громадськістю, особистий продаж і стимулювання збуту). Для цього слід проаналізувати обсяг реалізації послуг, як при аналізі господарської діяльності підприємства і визначити, який з маркетингових елементів є найбільш дієвим, а який не приносить підприємству ефективної віддачі. Таким чином, слід виконати зіставлення за витратами та доходами по кожному зі складових системи просування, порівняти віддачу від системи просування у вигляді загального чистого прибутку за аналізований період та в розрізі окремих елементів просування.

Окремий випадок аналізу системи просування є вдосконалення *системи стимулювання збуту, наблік рілейнз*.

За такої тематики виконують аналогічний наведеному вище аналіз, при цьому більше уваги приділяють складовим системи *стимулювання збуту* (як стимулювали збут, за допомогою яких заходів, яку віддачу принесли заходи з точки зору залучення клієнтів, прибутку підприємства, які «вузькі місця були виявлені», або, які диспропорції у співвідношенні «витрати – доходи – прибуток» слід усунути).

При аналізі *наблік рілейнз* слід дослідити співвідношення доходів, витрат та обсягу залучених клієнтів (обсягу реалізації послуг) від кожного проведеного PR заходу за минулі 3 роки. В результаті визначити доцільність подальшого їх проведення, розширення чи скорочення або зміну формату заходів, що проводяться та ін.

При аналізі *рекламної діяльності*, в т.ч. системи *медіа-плану* слід приділити увагу наступним питанням:

- проаналізувати обсяг наданих послуг як при аналізі господарської діяльності підприємства і визначити під впливом якої саме реклами було залучено найбільшу кількість клієнтів (туристів);

- проаналізувати собівартість послуг підприємств і визначити, яку питому вагу мали витрати на рекламну діяльність (за видами) протягом минулих трьох років; яку питому вагу мали витрати на рекламну діяльність (за видами) в структурі витрат на збут;

- проаналізувати співвідношення темпів зростання обсягу обслугованих туристів або обсягу наданих послуг з темпами зростання витрат на рекламу;

- проаналізувати співвідношення темпів зростання обсягу обслугованих туристів або обсягу наданих послуг з темпами зростання чистого прибутку;

- визначити величину витрат на рекламу в розрахунку на одного туриста;

- проаналізувати методи формування рекламного бюджету та доцільності застосування того чи іншого методу для аналізованих підприємств.

У результаті проведеного аналізу слід дійти висновку щодо доцільності використання тієї чи іншої реклами (за видами) та раціональності формування рекламного бюджету (медіа-плану).

При аналізі *бренду (іміджу) певної території (країни, регіону, міста, дестинації)* слід приділити увагу дослідженню наступних питань:

1. Характеристика демографічної ситуації та якості життя:

- чисельність жителів;
- демографічна структура населення;
- кількість працюючих на 1 тис. жителів;
- середньомісячний заробіток одного працюючого;
- кількість або питома вага жителів міста (регіону), зайнятих у сфері туризму.

2. Розвиток рекреаційної діяльності та туризму.

Характеристика ресурсів для розвитку туризму:

- наявність об'єктів туристської привабливості: визначних пам'яток історії та культури;
- наявність природних національних парків, заповідників, заказників та інших об'єктів природи, які охороняються державою;
- наявність інших об'єктів туристично-рекреаційної привабливості;
- наявність туристичних підприємств (туристичних операторів, агентів, екскурсійних бюро), їх кількість, режим (сезон) роботи;
- характеристика діючих туристично-екскурсійних маршрутів, оцінка ступеня включення об'єктів туристично-рекреаційної привабливості до діючих маршрутів.

2. Характеристика екологічного стану регіону (міста, дестинації).

Характеристика техногенних факторів міста, об'єктів (підприємств), які є екологічною загрозою; стан водоймищ, атмосферного повітря; проблеми і перспективи поліпшення екологічної ситуації в місті.

3. Безпека регіону (міста, дестинації).

Характеристика криміногенної ситуації в регіоні (місті, дестинації). Динаміка правопорушень. Статистика інших загроз, притаманних досліджуваному місту.

При виконанні пунктів 1 – 4 в процесі аналізу бренду (іміджу) регіону (міста, дестинації) необхідно аналізувати відповідну статистичну інформацію за останні 3-5 років. Неможна обмежуватися констатацією фактів без їх статистичного підтвердження.

5. Атракційна привабливість регіону (міста, дестинації).

Характеристика ділових заходів, що проводилися в досліджуваному регіоні (місті, дестинації) одноразово або на постійній основі (конференцій, форумів, виставок, ярмарок та ін.).

Характеристика ділової інфраструктури регіону (міста, дестинації), яка є основою розвитку ділового туризму (виставкові холи, конференц-зали, торговельно-виставкові, демонстраційні зали): кількість, технічний стан, рівень затребуваності.

Характеристика ділових кіл (ділових клієнтів), які залучені у проведення ділових заходів: туристи з яких країн, якої сфери діяльності, соціальний статус клієнтів. У разі проведення спеціалізованих ділових заходів, слід указати, яке підприємство (організація) є їх організатором.

За результатами дослідження атракційної привабливості регіону (міста, дестинації) слід скласти наступну таблицю.

Таблиця 2.1 - Дослідження атракційної привабливості регіону (міста, дестинації)

Назва заходу	Термін проведення (дата)	Місце проведення	Характеристика заходу (діловий, розважальний та ін.)	Характеристика учасників
1.				
2.				
...				

За результатами систематизації наведених вище даних слід зробити висновки щодо атракційної привабливості досліджуваного регіону (міста, дестинації). SWOT-аналіз іміджу досліджуваної території.

б. Аналіз іміджу регіону (міста, дестинації) за допомогою SWOT-аналізу
На основі проведеної оцінки стану туристської галузі регіону (міста, дестинації) та його інфраструктури необхідно визначити можливості й обмеження, переваги й недоліки при формуванні концепції розвитку туризму на території, що досліджується.

5. Організаційно-економічні аспекти управління досліджують в тому випадку, коли слід обґрунтувати:

- підходи до удосконалення процесу управління якістю послуг на підприємствах;
- підходи до удосконалення процесу управління витратами підприємств;
- підходи до удосконалення економічних методів управління на туристичних підприємствах;
- підходи до удосконалення логістичних методів управління на туристичних підприємствах;
- підходи до удосконалення системи антикризового управління на підприємствах;
- підходи до удосконалення системи управління ризиками.
- підходи до удосконалення форм організації туристичного бізнесу на основі франчайзингу.

У третьому розділі - проєктно-рекомендаційному - на базі теоретичного узагальнення й аналізу обраної проблеми обґрунтовують нові підходи до її вирішення, розробляють теоретичні, нормативні, методичні та практичні пропозиції, а також управлінські, організаційні та економічні заходи щодо усунення виявлених недоліків, удосконалення діяльності відповідного підприємства, дестинації. Бажаним підрозділом проєктно-рекомендаційного розділу є результати оцінки економічної та соціальної ефективності проєктних пропозицій, обумовлених темою роботи.

Проектно-рекомендаційний розділ може бути побудований у двох формах:

1. Розробка однієї ідеї, яка за своєю суттю буде комплексним заходом з удосконалення досліджуваного предмету.

2. Обґрунтування декількох заходів (двох і більше), пов'язаних між собою ідеєю вдосконалення досліджуваного предмету.

Вибір форми побудови третього розділу визначають за темою кваліфікаційної роботи і результатами попередніх досліджень.

1. У кваліфікаційній роботі, яка присвячена розробці та впровадженню *нових видів туризму*, забезпеченню розвитку певних видів туризму на досліджуваній території (країні, регіоні, місті, дестинації), необхідно розробити:

– організаційно-економічні (соціально-економічні, організаційно-правові, ін.) механізми розвитку досліджуваних видів туризму з урахуванням інтересів України та зарубіжних країн, ділових кіл та споживачів туристичних послуг;

– програми розвитку досліджуваних видів туризму, а також нові маршрути для туристських груп в певному регіоні.

Тематика кваліфікаційної роботи першого типу також передбачає розробку проектів з розвитку інфраструктури тієї території, яку передбачається залучити під розвиток досліджуваних видів туризму, проектів зі створення нових об'єктів туристської привабливості та залучення їх до туристичних маршрутів.

2. У кваліфікаційній роботі, яка передбачає дослідження *ресурсного потенціалу території*, в проектній частині необхідно:

– розробити проекти з нарощування ресурсного потенціалу розвитку туризму, його раціонального використання;

– проекти з активізації туристської активності на досліджуваній території;

– обґрунтувати перспективні спеціалізації туристично-рекреаційної діяльності та сформулювати відповідні туристично-рекреаційні центри;

– розробити проекти вдосконалення принципів і методів оптимізації рекреаційної діяльності, формування, використання та розвитку природно-рекреаційного потенціалу певної території;

– розробити пропозиції щодо компонування та територіальної організації рекреаційних зон.

Як і у кваліфікаційних роботах першого блоку, тут можуть бути запропоновані організаційно-економічні (соціально-економічні, організаційно-правові та ін.) механізми розвитку потенціалу території (країни, регіону, міста, дестинації).

3. У кваліфікаційній роботі, яка присвячена *підвищенню конкурентоспроможності туристських підприємств*, необхідно розробити:

– методичні засади та інструментарій оцінки конкурентоспроможності туристичних підприємств;

– конкурентні стратегії розвитку досліджуваної території (країни, регіону, міста, дестинації) з урахуванням інтересів суб'єктів туристичної діяльності.

Ці стратегії мають передбачати як кількісне, так і якісне зростання показників розвитку туристичної галузі, досягнення переходу її на новий рівень розвитку, що сприятиме зростанню переваг у виборі туристами досліджуваної території як місця відпочинку.

4. У кваліфікаційній роботі, яка передбачає дослідження *маркетингових аспектів діяльності підприємств певного регіону (країни, регіону, міста, дестинації)* необхідно розробити проекти щодо:

– вдосконалювання маркетингових досліджень туристично-рекреаційного продукту, обґрунтування механізму та практики їх реалізації;

– методичні підходи щодо формування та удосконалення системи маркетингових комунікацій туристичних підприємств.

Кваліфікаційна робота четвертого типу також передбачає розробку:

– моделей (механізмів) управління інтегрованими маркетинговими комунікаціями туристичних підприємств, моделей (механізмів) організації комунікаційної взаємодії суб'єктів туристичної діяльності;

– алгоритмів визначення оптимізованої структури витрат на систему маркетингових комунікацій туристичних підприємств;

– етапів розробки іміджу (бренду) досліджуваної території (включаючи іміджеве позиціонування, створення візуальних символів, проектів з організації подій та заходів, формування репутації і просування досліджуваної території).

5. У кваліфікаційній роботі, яка передбачає *дослідження організаційно-економічних аспектів управління* (якістю послуг, витратами, економічні, логістичні методи управління, управління ризиками, франчайзингові форми управління), необхідно розробити проекти щодо:

– формування організаційно-економічного (соціально-економічного, організаційно-правового) механізму управління інвестиційною діяльністю (якістю послуг, витратами, ризиками, франчайзинговою діяльністю);

– розробки механізму державного регулювання (якістю послуг, витрат, економічні, франчайзингових форм управління),

– розробки сценаріїв розвитку туристичних потоків, в тому числі й іноземних, та фінансово-економічних показників діяльності туристичних організацій досліджуваного регіону (країни, міста, дестинації);

– вдосконалення моделей регіональних туристичних кластерів;

– механізмів розвитку туристично-рекреаційних комплексів (на основі підвищення якості, оптимізації витрат, ін.) та його прискоренням;

– розробити моделі джерел фінансування для активізації малих підприємств у туристичному (рекреаційному) комплексі досліджуваної території;

– рекомендувати розробки моделі оптимальної організації форм малих підприємств у туристично-рекреаційному комплексі.

Обсяг третього розділу повинен становити 30-35 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

У висновках та пропозиціях рекомендується викласти підсумки проведеного дослідження, основні наукові та практичні результати, що одержано, рекомендації щодо їх науково-практичного використання.

Формулювання висновків повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи. У висновках необхідно порівняти отримані результати із поставленими завданнями. У цій частині кваліфікаційної роботи чітко й стисло наводяться власні пропозиції щодо розв'язання проблемних питань відповідного об'єкта дослідження. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження на наукових конференціях, семінарах, публікації у наукових виданнях. Окремі пропозиції, які мають практичне спрямування, можуть бути підтвержені довідкою про впровадження з базового підприємства.

До списку використаних джерел слід включати джерела, на які у тексті є посилання. Список складається із законодавчих актів, нормативно-довідкових матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, ресурсів Інтернет.

При виконанні роботи забороняється дослівне списування тексту з літературного джерела, нормативних матеріалів. Якщо за текстом необхідно навести цитату, вона береться в лапки з посиланням на відповідне джерело, порядковий номер якого подається у квадратних дужках.

У додатках наводяться допоміжні матеріали у вигляді: копій документів, витягів із законодавчих актів та нормативно-довідкових матеріалів, звітів, окремих інструкцій/положень/правил, результатів соціологічних опитувань, громіздких таблиць, рисунків тощо.

Орієнтовний зміст кваліфікаційної роботи наведено в додатку Е.

Рекомендований обсяг кваліфікаційної роботи – 50 сторінок. До цього обсягу не входить титульна сторінка, зміст, вступ, висновки та пропозиції, список використаних джерел, додатки.

На захисті кваліфікаційної роботи може використовуватись додатково демонстраційний матеріал у графічному (на папері), електронному (відеоматеріали, мультимедіа, презентації тощо), іншому вигляді.

3. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи застосовуються методичні й технічні прийоми наукової роботи.

Норми наукової комунікації регламентують характер викладення інформації, передбачаючи відмову від висловлювання власної думки від першої особи. У зв'язку з цим вживаються мовні конструкції, в яких замість особового займенника «я» вживається займенник «ми», оскільки дослідження здійснюється під постійним консультуванням з боку наукового керівника.

Оформлення кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до загальних вимог, що висуваються до наукових робіт, згідно з ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Набір тексту кваліфікаційної роботи здійснюється на комп'ютері через 1,5 міжрядкових інтервали (29-30 рядків на сторінці), друк – на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210 мм x 297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman. Висота шрифту – 14 мм. Поля: ліве – не менше ніж 25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою, стрічка – чорного кольору середньої жирності.

Сторінки кваліфікаційної роботи нумеруються наскрізно арабськими цифрами (без знаку №), охоплюючи додатки. Номер сторінки проставляють праворуч у верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Першою сторінкою є титульна, яка враховується в нумерацію, але не нумерується. На титульному аркуші зазначають повну назву навчального закладу та його відомчу підпорядкованість, кафедру, на якій виконано кваліфікаційну роботу, тему роботи, повну юридичну назву підприємства, за матеріалами якого виконувалась кваліфікаційна робота, дані про здобувача, наукового керівника, гаранта освітньої програми, місто та рік подання кваліфікаційної роботи до захисту. Скорочення в назвах навчального закладу та теми не допускаються.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи: **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ»**, **«ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»** друкують великими літерами посередині рядка напівжирним шрифтом без крапки в кінці.

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів кваліфікаційної роботи друкують з абзацного відступу з великої літери без крапки в кінці.

Абзацний відступ має бути однаковий упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1,25).

Номер розділу ставлять після слова **«РОЗДІЛ»**, починаючи з цифри «1», без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Структурні частини **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»** не нумерують.

Підрозділи як складові частини розділу нумерують у межах кожного розділу окремо. Номер підрозділу складається з номера відповідного розділу та номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять. У тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу.

В окремих випадках у кваліфікаційній роботі підрозділи можуть бути поділені на пункти, які нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера крапка не ставиться, наприклад: «1.2.3» (третій пункт другого підрозділу першого розділу).

Основний текст після заголовку розміщується через два рядки на третьому (дод. Ж).

Відстань між заголовком, приміткою, прикладом і подальшим або попереднім текстом має бути не менше ніж два міжрядкових інтервали.

Усі графічні матеріали кваліфікаційної роботи (ескізи, діаграми, графіки, схеми, фотографії, рисунки, кресленики тощо) повинні мати однаковий підпис «**Рисунок**».

Рисунок подають одразу після тексту, де вперше посилаються на нього, або якнайближче до нього на наступній сторінці, а за потреби – в додатках до роботи.

Назва рисунка має відображати його зміст, бути конкретною та стислою.

Назву рисунка друкують з великої літери і розміщують над рисунком з абзацного відступу, вирівнювання по ширині.

Рисунок виконують на одній сторінці аркуша. Якщо він не вміщується на одній сторінці, його можна переносити на наступні сторінки. У такому разі назву рисунка зазначають лише на першій сторінці, пояснювальні дані – на тих сторінках, яких вони стосуються, і під ними друкують:

«Рисунок 3.2, аркуш 2 ».

Рисунки нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу, крім рисунків у додатках. Номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлюють крапкою, наприклад, «Рисунок 3.2» – другий рисунок третього розділу

Рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер рисунка додатка складається з позначки додатка та порядкового номера рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Рисунок В.1 – _____ », тобто перший рисунок додатка В.

Якщо в тексті роботи подано лише один рисунок, його не нумерують.

Цифрові дані кваліфікаційної роботи оформлюють як **таблицю** відповідно до форми, поданої на рис. 1.

Таблиця 2.1 – _____

		назва таблиці					
Головка						Заголовки граф	
						Підзаголовки граф	
						Рядки (горизонтальні)	
		Боковик (заголовки рядків)		Графи (колонки)			

Таблицю подають безпосередньо після тексту, у якому її згадано вперше, або на наступній сторінці.

На кожен таблицю має бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи із зазначенням її номера.

Назва таблиці має відображати її зміст, бути конкретною та стислою.

Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею з абзацного відступу, вирівнювання по ширині.

Слово «Таблиця» подають лише один раз над першою частиною таблиці. Над іншими частинами таблиці з абзацного відступу друкують «Продовження таблиці ____» або «Кінець таблиці ____» без повторення її назви.

Якщо рядки або колонки таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під іншою або поруч, чи переносять частину таблиці на наступну сторінку. У кожній частині таблиці повторюють її головку та боковик або заміняють їх відповідно номерами колонок чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами в першій частині таблиці.

Заголовки колонок таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої літери, якщо вони становлять одне речення із заголовком.

Підзаголовки, які мають самостійне значення, подають з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Переважна форма іменників у заголовках – однина.

У таблиці слід обов'язково зазначати одиницю виміру (відповідно до стандартів); числові величини повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не наводяться, то в ньому ставиться прочерк «—».

Таблиці нумерують арабськими цифрами в межах розділу, крім таблиць у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1» – перша таблиця другого розділу.

Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці додатка складається з позначення додатка та порядкового номера таблиці в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Таблиця В.1 – _____», тобто перша таблиця додатка В.

Якщо в тексті роботи подано лише одну таблицю, її не нумерують.

Переліки (за потреби) подають у розділах, підрозділах, пунктах і/або підпунктах.

Перед переліком ставлять двокрапку (крім пояснювальних переліків на рисунках).

Якщо подають переліки одного рівня підпорядкованості, на які у кваліфікаційній роботі немає посилань, то перед кожним із переліків ставлять знак «тире» (–).

Якщо у роботі є посилання на переліки, підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі – арабськими цифрами, далі – через знаки «тире».

Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку.

Текст кожної позиції переліку починається з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості.

Примітки подають у кваліфікаційній роботі, якщо є потреба пояснень до тексту, таблиць, рисунків.

Примітки подають безпосередньо за текстом, під рисунком (перед його назвою), під основною частиною таблиці (у її межах).

Одну примітку не нумерують.

Слово «Примітка» друкують кеглем 12 через один міжрядковий інтервал з абзацного відступу з великої літери з крапкою в кінці. У тому самому рядку через проміжок з великої літери друкують текст примітки тим самим шрифтом.

Якщо приміток дві та більше, їх подають після тексту, якого вони стосуються, і нумерують арабськими цифрами.

Формули виконуються у формульному редакторі Microsoft Equation 3.0 або MathType 4.0 Equation.

Формули подають посередині сторінки симетрично тексту окремим рядком безпосередньо після тексту, у якому їх згадано.

Найвище та найнижче розташування запису формул(и) має бути на відстані не менше ніж один рядок від попереднього й наступного тексту.

Нумерують лише ті формули, на які є посилання в тексті роботи чи додатка.

Формули у роботі, крім формул у додатках, нумеруються в межах кожного розділу.

Номер формули друкують на їх рівні праворуч у крайньому положенні в круглих дужках, наприклад (3). У багаторядкових формулах їхній номер проставляють на рівні останнього рядка.

У кожному додатку номер формули складається з великої літери, що позначає додаток, і порядкового номера формули в цьому додатку, відокремлених крапкою, наприклад (А.3).

Якщо в тексті роботи чи додатка лише одна формула, їх нумерують так: (1) чи (А.1) відповідно.

Пояснення познач, які входять до формули, подаються безпосередньо під формулою у тій послідовності, у якій їх наведено у формулі.

Пояснення познач подаються без абзацного відступу з нового рядка, починаючи зі слова «де» без двокрапки. Позначки, яким встановлюють визначення чи пояснення, рекомендовано вирівнювати у вертикальному напрямку.

Фізичні формули подають аналогічно математичним формулам, але з обов'язковим записом у поясненні позначки одиниці виміру відповідної фізичної величини. Між останньою цифрою та одиницею виміру залишають проміжок (крім позначення одиниць плоского кута – кутових градусів, кутових мінут і секунд, які пишуть безпосередньо біля числа вгорі).

У формулах верхні та нижні індекси, а також показники ступеня, в усьому тексті роботи мають бути однакового розміру, але меншими за букву чи символ, якого вони стосуються.

Переносити формули на наступний рядок дозволено лише на знаках виконуваних операцій, які пишуть у кінці попереднього рядка та на початку наступного. У разі перенесення формули чи рівняння на знакові операції множення застосовують знак «х». Перенесення на знаку ділення «:» слід уникати.

Кілька наведених і не відокремлених текстом формул пишуть одну під одною і розділяють комами.

$$f_1(X, Y) = S_1, \quad (1.2)$$

$$f_2(X, Y) = S_2 \quad (1.3)$$

Числові значення величин з допусками наводять так:

$$(65 \pm 3) \%;$$

$$80 \text{ мм} \pm 2 \text{ мм} \text{ або } (80 \pm 2) \text{ мм}.$$

Діапазон чисел фізичних величин наводять, використовуючи прикметники «від» і «до». Наприклад,

Від 1 мм до 5 мм (а не від 1 до 5 мм).

Якщо треба зазначити два чи три виміри, їх подають так: 80 мм х 25 мм х 50 мм (а не 80 х 25 х 50 мм).

У тексті кваліфікаційної роботи робляться **посилання** на структурні елементи самого звіту та інші джерела.

У разі посилання на структурні елементи самої роботи зазначають відповідно номери розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, позицій переліків, рисунків, формул, таблиць, додатків.

Посилаючись, треба використовувати такі вирази: «у розділі 4», «див. 2.1», «відповідно до 2.3.4.1», «(рис. 1.3)», «відповідно до табл. 3.2», «згідно з формулою (3.1)», «(додаток Г)» тощо.

Посилаючись на позицію переліку, треба зазначити номер структурного елемента роботи та номер позиції переліку з круглою дужкою, відокремлені комою. Якщо переліки мають кілька рівнів – їх зазначають, наприклад: «відповідно до 2.3.4.1, б), 2)».

Список використаних джерел формується за алфавітом у такому порядку: спочатку літературні джерела українською мовою, а потім мовою країн ЄС. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання».

Посилання на джерело інформації, наведене в списку використаних джерел, рекомендовано подавати так: номер у квадратних дужках, за яким це джерело зазначено в списку використаних джерел, наприклад, «у роботах [2]–[3]».

Щоб уникнути переобтяження викладу тексту основної частини кваліфікаційної роботи, у структурному елементі «ДОДАТКИ» наводять відомості, які доповнюють або унаочнюють роботу, які:

– є необхідними для повноти звіту, але долучення їх до основної частини звіту може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

– не можуть бути послідовно розміщені в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення;

– є необхідними лише для фахівців конкретної галузі.

Додатки розміщують у порядку посилання на них у тексті роботи.

Додатки можуть містити:

– допоміжні рисунки й таблиці;

– документи, що стосуються проведених досліджень або їх результатів, які через великий обсяг, специфіку викладення або форму подання не може бути внесено до основної частини кваліфікаційної роботи (фотографії; проміжні розрахунки, формули, математичні доведення; перелік засобів вимірювальної техніки, які були застосовані під час виконання досліджень; протоколи випробувань; висновок метрологічної експертизи; копія технічного завдання чи документа, що замінює його; інструкції та методики, розроблені в процесі виконання робіт тощо);

– опис нової апаратури, приладів, які було використано під час проведення досліджень, вимірювань, випробувань тощо;

– додатковий перелік джерел, на які не було посилань у роботі, але до яких можуть виявити інтерес її користувачі;

– іншу інформацію.

Кожний додаток повинен мати заголовок, який друкують вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком, але посередині рядка, друкують слово «ДОДАТОК» і відповідну велику літеру української абетки, крім літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, яка позначає додаток. Текст кожного додатка починають з наступної сторінки.

У разі повного використання літер української і/або латинської абеток дозволено позначати додатки арабськими цифрами.

Один додаток позначають як ДОДАТОК А.

Рисунки, таблиці, формули та рівняння в тексті додатків треба нумерувати в межах кожного додатка, починаючи з літери, що позначає додаток, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Якщо в додатку один рисунок, одна таблиця, одна формула чи одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця Г.1, формула (В.1).

4. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Захист кваліфікаційної роботи

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно виконали вимоги навчального плану/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти, у т.ч. програму виробничої (переддипломної) практики та склали екзаменаційну сесію.

Процес підготовки кваліфікаційної роботи систематично контролює науковий керівник відповідно до календарного графіка, затвердженого випусковою кафедрою.

На період виконання кваліфікаційних робіт на випусковій кафедрі складається розклад проведення консультацій науковими керівниками, згідно з яким забезпечується системна робота над кваліфікаційною роботою здобувачів вищої освіти та наукових керівників.

Кваліфікаційна робота подається науковому керівнику для перевірки її змісту та структури у строки, визначені у Завданні, але не пізніше 30 робочих днів до засідання ЕК.

У випадку недотримання календарного плану підготовки кваліфікаційних робіт, науковий керівник надає інформацію на засіданні кафедри (з відображенням у протоколах) та готує службову записку щодо наявності відхилень від календарного плану підготовки кваліфікаційної роботи, але не пізніше 30 днів до засідання екзаменаційної комісії (далі – ЕК) із захисту кваліфікаційної роботи.

Витяг з протоколу засідання кафедри передається декану факультету, який складає службову записку на ім'я директора ВТЕІ КНТЕУ та проект наказу про відрахування здобувача вищої освіти з інституту.

Науковий керівник перевіряє на відповідність встановленим вимогам оформлення кваліфікаційної роботи та надає відгук, в якому зазначається:

- актуальність дослідження;
- сучасність використаних методів дослідження;
- рівень використання набутих у процесі навчання теоретичних знань при виконанні дослідження;
- вміння самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми; логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки;
- участь здобувача вищої освіти у наведених експериментальних дослідженнях, теоретичній обробці отриманих результатів, формулюванні наукового положення / ідеї / методиці;
- повноту розкриття теми;
- перспективність запропонованих рекомендацій;
- недоліки роботи та зауваження;
- дає рекомендацію до захисту.

Кваліфікаційна робота обов'язково повинна бути рецензована. Рецензування доручають висококваліфікованим фахівцям (викладачам і науковцям) ВТЕІ КНТЕУ (внутрішнє рецензування), провідним спеціалістам виробничих, наукових організацій, державних установ (зовнішнє рецензування). Склад внутрішніх рецензентів затверджується деканом за поданням завідувача кафедри.

Кваліфікаційна робота може містити відгук від підприємства (установи, організації), за матеріалами якого проведено дослідження. Відгук завіряється підписом його керівника і підтверджує достовірність наведених у кваліфікаційній роботі матеріалів щодо діяльності підприємства-об'єкта дослідження.

При рецензуванні кваліфікаційної роботи рекомендується визначати:

- новизну постановки і розроблення проблеми;
- використання наукових методів дослідження;
- аргументованість висновків і обґрунтованість пропозицій;
- вміння здобувача вищої освіти чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки та зауваження щодо змістовної частини роботи, оформлення;
- висновок про можливість допуску до захисту.

Зовнішня рецензія надається письмово і містить загальний висновок щодо рекомендації до захисту.

Негативний письмовий відгук наукового керівника або негативна рецензія щодо змісту кваліфікаційної роботи та отриманих результатів дослідження не є підставою недопущення до захисту.

За наявності рукопису, зовнішньої рецензії та відгуку з підприємства кваліфікаційна робота реєструється на кафедрі (форма реєстраційного журналу наведена в додатку Г), але не пізніше, ніж за 15 календарних днів до захисту.

Титульна сторінка (додаток Д) представленої роботи містить підписи: здобувача вищої освіти, наукового керівника, гаранта освітньої програми, наукового (-вих) консультанта (-ів).

У разі виявлення формальних невідповідностей, у тому числі в формулюванні теми, назві підприємства (організації), за матеріалами якого виконано дослідження тощо, кваліфікаційна робота не реєструється, на рецензування не приймається і до захисту не допускається.

З метою визначення якості та ступеня готовності до захисту випускова кафедра відповідно до календарного плану підготовки організовує попереднє заслуховування представлених здобувачем вищої освіти основних положень кваліфікаційної роботи спеціально сформованою комісією попереднього захисту, отримання рекомендації до захисту (або зауважень щодо змісту та оформлення).

Попередній захист кваліфікаційної роботи проходить із залученням профільних фахівців кафедри, члена проектної групи (голови комісії з попереднього захисту) та регламентується розпорядженням по кафедрі з представленням графіку, який оприлюднюється у встановленому порядку.

Комісія робить узагальнений висновок про готовність кваліфікаційної роботи до захисту, про що ставить відповідну позначку в Завданні.

Після успішного проходження попереднього захисту кваліфікаційна робота передається на розгляд завідувача кафедри, який робить висновок про рекомендацію її до захисту на засіданні ЕК.

Здобувачі вищої освіти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті і розгляді завідувачем випускової кафедри були оцінені позитивно, допускаються деканом до захисту на засіданні ЕК не пізніше, ніж за 5 робочих днів до початку її роботи (відповідно до «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію з атестації у ВТЕІ КНТЕУ»). У такий же термін здобувач вищої освіти подає на кафедру переплетену кваліфікаційну роботу з належним чином оформленими супровідними документами:

- заява на ім'я завідувача кафедри на затвердження теми кваліфікаційної роботи;

- завдання на кваліфікаційну роботу;

- рецензія організації, за матеріалами якої виконувалася робота;

- внутрішня рецензія;

- подання голові ЕК щодо захисту кваліфікаційної роботи;

- копії наукових праць;

- довідка-плагіат;

- квитанція за надані послуги.

Здобувач вищої освіти готує виступ-презентацію з використанням комп'ютерних технологій на 7-10 хвилин, а також необхідний роздатковий матеріал – наочну ілюстрацію відповідних тверджень під час доповіді, – зміст та якість якого перевіряє науковий керівник. Кількість примірників ілюстративного матеріалу повинна відповідати кількісному складу ЕК. Зразок оформлення титульної сторінки ілюстративного матеріалу наведено у додатку Г.

Якщо здобувач вищої освіти планує захищати кваліфікаційну роботу іноземною мовою, робота повинна бути підготовлена цією ж мовою. При цьому керівник кваліфікаційної роботи має володіти мовою її написання. Для одержання дозволу на захист роботи іноземною мовою здобувач вищої освіти подає на ім'я декана факультету заяву із візою завідувача кафедри іноземної філології та перекладу, керівника кваліфікаційної роботи та гаранта освітньої програми. До складу ЕК у такому випадку має бути включений викладач або фахівець-практик, який володіє відповідною іноземною мовою.

Публічний захист кваліфікаційної роботи може відбуватися у ВТЕІ КНТЕУ або на базі підприємств, установ і організацій, з якими укладені договори про співпрацю.

Після захисту кваліфікаційних робіт секретарі екзаменаційних комісій передають їх в друкованому вигляді – в архів ВТЕІ КНТЕУ.

4.2. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційних робіт

Під час виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти демонструє: вміння логічно та аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати аналітичні, статистичні, математичні та інші методи наукового дослідження, проводити експерименти; володіння навичками узагальнення, формулювання висновків; вміння працювати з літературними джерелами та законодавчо-нормативними актами.

Критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи є:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;
- рівень розв'язання сформульованих завдань і досягнення поставленої мети дослідження;
- рівень наукового обґрунтування результатів проведеного дослідження;
- ступінь самостійності проведення дослідження та наявність власних міркувань, узагальнень, висновків, результатів;
- широта та доцільність застосування методичного апарату дослідження;
- науковість стилю викладення;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок, а також рівень грамотності викладення матеріалів дослідження;
- правильне оформлення роботи відповідно до державних стандартів.

Кваліфікаційна робота, яка має невідповідності у в формулюванні теми, назві підприємства (організації), за матеріалами якого виконано дослідження, не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів дослідження реального сектора економіки / підприємства / організації за обраною темою і обґрунтованих пропозицій, виконана з порушенням затвердженого календарного плану підготовки кваліфікаційної роботи, а також не має відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії та відгуку з підприємства (за наявності), до захисту не допускається, і за поданням витягу з протоколу засідання випускової кафедри, здобувач вищої освіти відраховується з ВТЕІ КНТЕУ (відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти у ВТЕІ КНТЕУ»).

ЕК оцінює рівень якості презентації основних результатів досліджень та відповідей на запитання під час захисту кваліфікаційної роботи – уміння стисло і чітко викласти результати дослідження, аргументовано відповісти на поставлені запитання, якісно презентувати результати дослідження.

При оцінюванні кваліфікаційної роботи ЕК враховує не лише якість самого наукового дослідження, його наукову новизну, практичну значущість, вміння захистити сформульовані положення та висновки, але і його оформлення відповідно до встановлених вимог.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються за 100-бальною шкалою КНТЕУ.

Кваліфікаційна робота, в якій, крім виконання основних вимог, зроблено власний критичний аналіз різних літературних джерел, представлено результати власних досліджень з використанням економіко-математичних

методів, побудовано формалізовану модель проблеми, розрахунки і на їх основі – аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції, а при її захисті здобувач вищої освіти показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання, може бути оцінена на 90-100 балів.

Кваліфікаційна робота, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками, має незначні мовні погрішності, а при її захисті здобувач вищої освіти показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені запитання, може бути оцінена на 82-89 балів.

Кваліфікаційна робота, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними, але недостатньо аргументованими висновками; у структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності, а при її захисті роботи здобувач вищої освіти показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені запитання, може бути оцінена на 75-81 балів.

Кваліфікаційна робота, в якій розкрито тему, прореферовані необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та статистичні бази даних, проведено експеримент, але яка має поверхневий аналіз та містить значну кількість суттєвих помилок, матеріал викладено непослідовно, сформульовано висновки без необхідного їх обґрунтування, а при її захисті здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень роботи за допомогою членів ЕК, може бути оцінена на 69-74 балів.

Кваліфікаційна робота, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано, має значні зауваження рецензента щодо змісту; основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації, а при її захисті ілюстративний матеріал здобувач вищої освіти не коментує, виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання, може бути оцінена на 60-68 балів.

Кваліфікаційна робота, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, не має висновків або вони носять декларативний характер; у відгуках наукового керівника і рецензента є критичні зауваження, під час захисту здобувач вищої освіти при відповіді припускається грубих помилок, а також відсутня презентація доповіді, – може бути оцінена на 35-59 балів.

Кваліфікаційна робота, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, не має висновків або вони носять декларативний характер; у відгуках наукового керівника і рецензента є критичні зауваження, а при її захисті відсутня презентація доповіді, здобувач вищої освіти не може відповісти на жодне поставлене запитання, здобувач вищої освіти не знає теорії – може бути оцінена на 1-34 балів.

Рішення щодо підсумкового оцінювання приймається більшістю голосів членів ЕК за результатами захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензентів.

Директор ВТЕІ КНТЕУ наказом, на підставі рішення ЕК, присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму відповідний ступінь вищої освіти та присвоює кваліфікацію.

Здобувач вищої освіти, який не захистив з поважних причин у встановлений строк кваліфікаційну роботу, має право на повторну атестацію протягом наступних трьох років під час роботи ЕК за тією ж освітньої програми. Дата повторного захисту визначається наказом директора ВТЕІ КНТЕУ.

Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, ЕК визначає, чи може здобувач вищої освіти подавати на повторний захист ту ж роботу з доопрацюванням, чи він повинен підготувати кваліфікаційну роботу за новою темою.

Захист кваліфікаційної роботи за іншою темою можливий не раніше, ніж через рік.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Ф-7.5.1-137

Завідувачу кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи
ПІБ завідувача кафедри

_____

ПІБ з. в. о.

групи _____, _____ курсу,
спеціальності _____
освітньої програми _____

_____

факультету _____

_____

Заява

Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи:

_____
_____
_____

за матеріалами

_____
_____

повна юридична назва підприємства/організації/установи

та призначити науковим керівником кваліфікаційної роботи

_____

_____

дата

_____

підпис з. в. о.

ДОДАТОК Б

Ф-7.5.1-117

**Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут**

Факультет _____ Кафедра _____
Спеціальність, спеціалізація / освітня програма _____
_____

Затверджую

Зав. кафедри _____
_____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу (проект) здобувачу вищої освіти

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)

_____
_____
_____

Затверджена наказом директора від _____ 202__ р. № _____

2. Строк здачі здобувачем закінченої кваліфікаційної роботи (проекту) _____

3. Цільова установка та вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)

Мета роботи (проекту) _____

_____
_____
_____

Об'єкт дослідження _____

_____
_____
_____

Предмет дослідження _____

_____
_____
_____

_____
_____

ДОДАТОК В

**Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут**

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

назва теми

Здобувача вищої освіти
_____ курсу, _____ групи,
спеціальності (шифр, назва)
освітньої програми
(назва)

Прізвище, ім'я,
по батькові

підпис здобувача

Науковий керівник
науковий ступінь
вчене звання

Прізвище, ім'я,
по батькові

підпис керівника

Гарант освітньої програми
науковий ступінь
вчене звання

Прізвище, ім'я,
по батькові

підпис керівника

Вінниця 20 __

ДОДАТОК Г

Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему:

назва теми

Здобувача вищої освіти
_____ курсу, _____ групи,
спеціальності (шифр, назва)
освітньої програми (назва)

_____ *підпис здобувача*

Прізвище, ім'я,
по батькові

Науковий керівник
науковий ступінь
вчене звання

_____ *підпис керівника*

Прізвище, ім'я,
по батькові

Гарант освітньої програми
науковий ступінь
вчене звання

_____ *підпис керівника*

Прізвище, ім'я,
по батькові

Вінниця 20 _

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Продовження таблиці Д.1

1	2
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.

Продовження таблиці Д.1

1	2
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Баланс-бюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>

Продовження таблиці Д.1

1	2
Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шияев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр«Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>

Продовження таблиці Д.1

1	2
<p>Частина видання: книги</p>	<p>1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України : словник термінів</i> / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірій М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>

Кінець таблиці Д.1

1	2
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

ДОДАТОК Е

Орієнтовний зміст кваліфікаційної роботи

Тема: «Інформатизація міжнародного туристичного бізнесу та його значення для України»

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1. Науково-теоретичні основи розвитку міжнародного туристичного бізнесу в умовах інформатизації суспільства під впливом глобалізаційних процесів

1.2. Міжнародні інституції з регулювання сфери інформатизації туристичних послуг у глобальному середовищі

1.3. Теоретико-методологічне обґрунтування дослідження глобальної інформатизації туристичного бізнесу в країнах світової економіки

РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

2.1. Глобальний ринок туристичних послуг: тенденції та структурні зміни

2.2. Оцінка впливу інформатизації на конкурентні переваги країн на глобальному ринку туристичних послуг

2.3. Аналіз інфраструктурного забезпечення розвитку інформаційних послуг у міжнародному туризмі

РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ

3.1. Критеріальна модель розвитку туристичного бізнесу в умовах інформатизації

3.2. Алгоритм управління розвитком інформаційних послуг у міжнародному туризмі

3.3. Концептуальні засади формування національної стратегії туристичного бізнесу в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Тема: «Формування бренду міжнародного туристичного оператора»

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ СТРАТЕГІЇ БРЕНДУ

- 1.1. Теоретичні основи поняття "бренду" та його структурні компоненти.
- 1.2. Особливості реклами в процесі здійснення комунікацій бренду та встановлення передумов сучасного брендингу.
- 1.3. Види брендів і брендкових стратегій у процесі формування відносин на міжнародному ринку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНИХ СТРАТЕГІЙ РЕКЛАМИ БРЕНДУ В КОМПЛЕКСІ МАРКЕТИГУ ТА В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ ТУРИСТИЧНОГО ОПЕРАТОРА «...»)

- 2.1. Моніторинг тенденцій розвитку концепції брендингу в системі маркетингових комунікацій на українському ринку
- 2.2. Діагностика особливостей рекламування брендів на міжнародному ринку туристичних послуг
- 2.3. Дослідження стратегій поведінки споживачів в комплексі маркетингу на різних етапах життєвого циклу бренду

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ВПРЛИВУ РЕКЛАМИ НА СПОЖИВАЧІВ ТУРИСТИЧНИХ БРЕНДІВ НА ВІДЧИЗНЯНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ.

- 3.1. Вдосконалення основних напрямків забезпечення ефективності брендингу і визначення їх обмежень на прикладі сфери туристичних послуг
- 3.2. Оцінка моделі впливу реклами на споживачів туристичних брендів
- 3.3. Розробка стратегії бренд-орієнтованої реклами в комплексі маркетингу та в системі маркетингових комунікацій на міжнародних ринках

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ДОДАТОК Ж

Приклад оформлення розділів і підрозділів

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ СТРАТЕГІЇ БРЕНДУ

1.1. Теоретичні основи поняття "бренду" та його структурні компоненти

В сьогоденних умовах загострення конкурентної боротьби на туристичному ринку проблеми бренду та брендингу набувають неабиякої актуальності [6].